

стійкості, ліквідності, платоспроможності підприємства, тенденції в його обіговості і рентабельності.

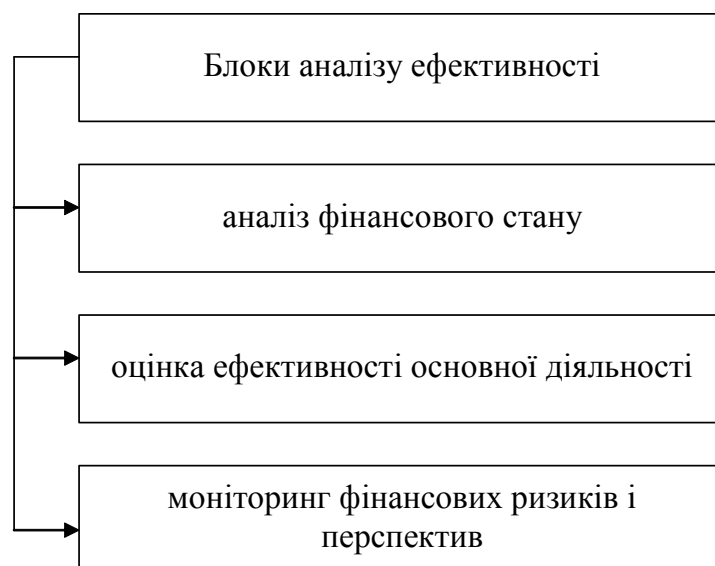

Рис. 1. Блоки аналізу ефективності на основі фінансового підходу

Необхідно враховувати той факт, що залежно від специфіки аналізованої галузі господарського комплексу, спектр ризиків змінюється. На основі зіставлення оцінок перспективного ступеня впливу внутрішніх і зовнішніх ризиків визначаються масштаби кризового стану підприємства і пріоритетні напрямки його стратегічного розвитку.

Використання методики оцінки ефективності, заснованої на фінансовому підході, дасть змогу підприємствам різних форм власності сформувати достатню інформаційну базу для стратегічного та тактичного планування, зорієнтує його на ефективну та рентабельну діяльність.

Література

1. Дубровіше А.В. Підвищення ефективності процесу прийняття групових рішень// Актуальні питання економіки. – 2004, № 8. – С. 164-170.
2. Марцин В.С. Економіка торгівлі: Підручник. – К.: Знання, 2006. – 402 с.
2. Мешталі Ш. Економіка для менеджерів: десять важких інструментів для керівників. Пер. з англ.: Дело, 1996. – 416 с.
3. Покропивний С.Ф., Колот В.М. Підприємництво: стратегія, організація, ефективність: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 1998.
4. Семикіна М.В. Індикатори економічної і соціальної ефективності мотивації праці// Актуальні питання економіки. – 2004, № 10. – С. 181-194.
5. Шеремет А.Д., Сайфулін Р.С. Методика фінансового аналізу. – М.: ИНФРА-М, 1996. – 176 с.

УДК 634.0.61

Асист. Л.І. Дяченко – НЛТУ України

МОДЕЛЮВАННЯ І ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЇ

Розглянуто методологічні та методичні засоби моделювання і прогнозування процесів соціально-економічного розвитку регіонів та їх рекреаційної сфери. Запропоновано підходи до розроблення цілісної взаємопов'язаної системи засобів, орієнтованих на комп'ютерну підтримку розроблення програм соціально-економічного розвитку області.

Simulation and forecasting of processes of development of recreation

The methodological and methodical bases of simulation and forecasting of processes of social and economic development of locales of a regional level are considered. The approaches to development of an integrated interdependent system information and tools oriented on computer support of development of the programs of social and economic development of area are offered.

Істотним недоліком в організації управління процесами соціально-економічного розвитку регіонів обласного рівня є відсутність незалежного наукового забезпечення та економіко-математичного інструментарію для ефективного розв'язання задач організації та управління рекреаційною сферою регіону. Серед них вагоме значення мають такі:

- розроблення та оцінка ефективності програм соціально-економічного та культурного розвитку області, регіональних програм сприяння розвитку рекреаційної галузі із врахуванням діючих обмежень на ресурси;
- порівняльний аналіз обласних систем на основі інтегральних індикаторів соціально-економічного розвитку, соціально-економічна структура населення, процеси його відтворення, рівень життя, забезпеченість фондами соціальної та комунальної інфраструктури, рівень економічного й соціального благополуччя; визначення місця рекреації в цьому процесі;
- прогнозування основних процесів соціально-економічного розвитку рекреації з метою їх аналізу та виявлення кола регульованих чинників у процесах підготовки й прийняття рішень в управлінні (встановлення місцевих податків, зборів і розмірів їх ставок; визначення для суб'єктів господарювання розміру частки прибутку, яка підлягає зарахуванню до місцевого бюджету; розподіл переданих з державного бюджету коштів у вигляді дотацій, субвенцій відповідно між бюджетами територіальних систем області тощо).

У діючій практиці аналізу і прогнозування процесів регіонального розвитку доцільно використовувати методи математичного і комп'ютерного моделювання, які включають відомі методи прикладного статистичного аналізу. За допомогою цих інструментальних засобів можна розробляти прогнозні сценарії регіонального розвитку, проводити машинні експерименти з метою оцінки впливу на регіон різноманітних варіантів розвитку регіонів за заданих сценаріїв розвитку прогнозної ситуації.

Метою даної статті є теоретичне узагальнення та обґрунтування методичних засад моделювання і прогнозування процесів розвитку рекреації у регіонах обласного рівня. Йдеться про розроблення взаємопов'язаної системи інформаційних та інструментальних засобів, за допомогою яких можна випробовувати різноманітні моделі, спрямовані, по-перше, на об'єктивну і комплексну оцінку стану області, її районів та міст обласного підпорядкування, і по-друге – попередження та запобігання небажаному розвитку процесів у соціальній та економічній сферах регіональних систем. Передбачається, що експериментально – аналітична частина повинна складатися з трьох складових:

- банк даних з розвинутою системою управління;
- банк моделей, до складу якого входять, зокрема, модель області та модель її рекреаційної сфери, які описують умови функціонування галузі, методи й

моделі аналізу і прогнозування статистичних показників та інтегральних характеристик її соціально-економічного розвитку;

- система управління, яка включає широкий набір засобів для планування експериментів за різних сценарних варіантів соціально-економічного розвитку регіонів, оброблення результатів комп'ютерних експериментів та ін.

Цілком зрозуміло, що банк даних і банк моделей повинні мати гнучку систему моніторингу за даними і моделями, який би забезпечував формування необхідних зрізів даних і побудову запитів для зручного підлаштування даних під відповідну задачу. Система управління повинна мати важелі для побудови гнучких моделей. Наприклад, побудова економетричних моделей повинна відповідно до сформульованих запитів забезпечувати проведення конкурсного відбору альтернативних варіантів встановлених залежностей і побудову моделі з потрібними рівняннями, які поєднують замовлені користувачем показники соціально-економічного розвитку регіонів та їх рекреаційної галузі. Для системи управління необхідно створити зручні апаратні та інформаційні програми, реалізація яких повинна забезпечувати гнучкість даних для користувача, за допомогою якого можна було б просто і наочно планувати будь-який експеримент.

Важливим є завдання провести аналітичні і прогнозні розрахунки вказаних показників на одних і тих самих даних для різних моделей та здійснити порівняльний аналіз результатів розрахунків, а також самих моделей. І навпаки, за допомогою одної моделі, але на різних даних здійснити розрахунки і порівняльний аналіз соціально-економічного розвитку окремих галузей області.

Запропонований варіант являє собою приклад так званих систем підтримки прийняття рішень, створення та запровадження яких в обласних державних адміністраціях передбачає Національна програма інформатизації України. Тому важливим завданням є розроблення практичних заходів щодо його застосування, як ефективного напрямку забезпечення комп'ютерної підтримки прийняття рішень регіональними органами управління.

Розглянемо методичні засади створення системи інформаційних засобів, спрямованих на підтримку підготовки регіональних програм розвитку на прикладі програми соціально-економічного та розвитку рекреації Херсонської області. Система основних показників програми дає кількісну та якісну характеристику соціально-економічних процесів в області та регламентується "Методичними рекомендаціями з розроблення програми соціально-економічного розвитку регіону", які схвалені рішенням колегії Мінекономіки України від 12 листопада 1997 р. Програмні показники розраховуються щорічно і подаються у вигляді таблиць, структура яких передбачає для кожного показника звітні дані за попередній рік, очікувані значення на кінець поточного року, проект на наступний рік.

Для наукового обґрунтування очікуваних значень показників цієї програми доцільно використовувати відомі методи статистичного аналізу – кореляційний, регресійний, факторний, кластерний та ін.

Для першої частини машинного стенду вже розробляється експериментальний прототип локальної бази даних "Соціально-економічний стан районів та міст Херсонщини", яка сформована на персональному комп'ютері з

використанням універсального програмного продукту. Ця база даних передбачає створення таблиць з динамічними рядами основних показників соціально-економічного розвитку територій області.

Усі розділи локальної бази даних "Соціально-економічний стан районів та міст Херсонщини" містять відповідні таблиці з переліком показників, які можна включити у запит, кнопки управління, а також кругову діаграму, яка характеризує показник. Запит користувача формується динамічно на основі поставлених вимог з урахуванням встановлених користувачем показників. Динамічна складова досягається завдяки зв'язку головної форми з підлеглою через таблицю. Зв'язок таблиці з діаграмами також реалізується динамічно відповідно до вибраного в таблиці показника.

Виділяють два типи регіональних економетричних моделей для прогнозування процесів соціально-економічного розвитку регіональних систем, що може бути застосована і для рекреаційної сфери. Варто зазначити, що структура економетричної моделі області орієнтована на другий тип моделей і розробляється згідно з регламентованою структурою програми соціально-економічного розвитку регіону.

За змінні моделі необхідно прийняти статистичні показники соціально-економічного розвитку регіонів обласного рівня, які характеризують:

- розвиток сфери матеріального виробництва;
- рівень життя населення та розвиток соціальної сфери;
- структурні та інституціональні перетворення в економіці;
- фінансові показники та показники зовнішньоекономічної діяльності;
- балансові розрахунки.

У блочній структурі економетричної моделі рекреаційної сфери Херсонщини потрібно чітко визначити сукупність керівних змінних національного і локального рівнів. Йдеться про склад тих соціально-економічних показників розвитку регіонів обласного рівня, зміна яких, згідно з чинним законодавством, є у компетенції держави і регіональних органів управління. Зокрема, змінні національного рівня включають: централізовані капітальні вкладення; централізовані інвестиції; цільові кошти, передані з державного бюджету у вигляді дотацій, субвенцій тощо. До керівних змінних на локальному рівні необхідно віднести: розміри ставок місцевих податків і зборів; розміри визначених для суб'єктів господарювання часток прибутку, які підлягають зарахуванню до місцевого бюджету та ін. Змінюючи керівні змінні під час проведення варіантних прогнозних розрахунків обласних програм розвитку, в т.ч. рекреаційної, можна оцінити вплив тієї або іншої регіональної соціально-економічної політики на розвиток не тільки області, а й районів та міст обласного підпорядкування.

Перелічені керівні змінні входять до складу вхідних змінних економетричної моделі Херсонщини, розрахунок яких відбувається, як правило, в умовах невизначеності та ризику. Тому для його кращого забезпечення формування альтернативних варіантів і сценаріїв під час розроблення програм соціально-економічного розвитку області та його рекреаційної сфери необхідно створити додаткові інструментальні засоби, орієнтовані на реалізацію обробки інформації, що погано формалізується.

Моделювання під час створення бази економетричних моделей виконується за допомогою інтегрованої системи статистичного аналізу та оброблення статистичних даних. У вказаних інструментальних засобах передбачено обмін даними між собою, що дає змогу випробовувати різноманітні моделі, спрямовані на підвищення наукового рівня розроблення програми соціально-економічного розвитку Херсонської області та його рекреаційної галузі.

Одержані результати експериментів свідчать, що хоча можливості використання методів прикладного статистичного аналізу в умовах ринкової трансформації економіки обмежені у зв'язку з різкою динамікою показників, деяка інерційність процесів соціально-економічного розвитку регіонів обласного рівня в цілому зберігається. Це дає змогу зробити висновки про доцільність застосування визначених методологічних і методичних засад моделювання і прогнозування процесів регіонального розвитку для підвищення ефективності розв'язання типових задач управління регіонами обласного рівня.

УДК 331.101.262

*Асист. О.І. Іляш, канд. екон. наук;
спеціаліст Н.Б. Шкіль – Львівська КА*

ОБГРУНТУВАННЯ МЕТОДИКИ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ДЛЯ ОЦІНКИ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Запропоновано та обгрунтовано застосування методики соціологічного дослідження з метою проведення всебічного аналізу трудового потенціалу підприємства на прикладі Миколаївської РСС Львівської ОСС.

Assist. O.I. Ilyash, specialist N.B. Shkil – Commercial Academy of L'viv

Ground of method sociological research for estimation of labour potential of enterprise

In the article it is offered and grounded application of method of sociological research with the purpose of conducting of comprehensive analysis of labour potential of enterprise on the example of Mykolaiv DCU of L'viv RCU.

Трудовий потенціал підприємства необхідно розглядати у взаємозв'язку кількісних і якісних характеристик працівників, у вигляді сукупності їх здібностей та можливостей, із врахуванням чинників, що впливають на їх зміну. Розглядаючи поняття "трудовий потенціал" його не необхідно абсолютно ототожнювати із визначенням трудові ресурси. Трудові ресурси – це сукупність всього економічно активного населення, яке здатне до праці і володіє певними фізичними та культурно-освітніми характеристиками.

На рівні підприємства, трудові ресурси – це сукупність осіб, що працюють на певному підприємстві і свої здібності, знання та навички використовують для реалізації завдань та досягнення цілей підприємства. Трудовий потенціал фактично є можливостями трудових ресурсів, а також інтегральною оцінкою кількісних та якісних параметрів здатності до праці, в тому числі чинників, які не підлягають вимірюванню (наприклад, моральність). Трудовий